

Osmanlı Sahasında Yer Alan Bazı Süsleme Motiflerinin Dolaşımı Hakkında Notlar

Jean-Louis Bacqué-Grammont

CNRS

1995 yılında, Paris’de Hôtel des Invalides’in önünde sergilenen ve önünden onu farketmeden birçok kere geçmiş olduğumuz “batar-ya ganimetini” (*Batterie trophée*) keşfettik. Burada söz konusu olan, 1830’da Cezayir’in alınmasının ertesinde, Fransız askeri yetkililer tarafından ele geçirilmiş olan güzel toplardır ve bunların üretimleri Osmanlı dayılarının dönemine kadar uzanmaktadır. Tesadüfen, birkaç hafta sonra, İstanbul’a geldik ve bu yeni merakımızı tatmin etmeye devam edebildik. Zamanlama çok uygundu: bir yandan Tophane Dökümhanesi’nin yakınına yerleştirilmiş olan toplar daha Askeri Müze’ye taşınmamıştı, diğer yandan bina, eski teknik işlevine uyan görünümünü hala korumaktaydı. Bu araştırmaların sonuçlarının bir kısmı birkaç sene sonra yayınlandı¹. Bununla birlikte, bizi beklenmedik bir konuya doğru götüren notların ve fotoğrafların bir kısmı tutarlı bir bütünlük oluşturuyorlardı ve hala yayınlanmamışlardı. Burada bu konuyla ilgili bir özet sunum yapmaya çalışacağız.

.....

1 “ Recherches sur le quartier de Tophane et l’artillerie ottomane “ [Osmanlı topçuluğu ve Tophane semti üzerine araştırmalar] dosyasında, *Anatolia Moderna – Yeni Anadolu*, VIII (1999), ss. 3-113 ve 158-220.

Burada söz konusu olan, “değişken motifler” diye isimlendirebileceğimiz bir meseledir, yani sıklıkla birbirinden çok uzak yerlerde ve tarihlerde tekrar tekrar ortaya çıkan ve kullanılan malzemelerin değişebildiği, herhangi bir kökene dayandırılabilinen doğa motifleridir. Birazdan vereceğimiz örnekler, belki ilk başta kavraması zor gözükken bu tanımlamayı aydınlatacaktır.

Türk geleneğinde ortaya çıktığını ve geliştiğini gördüğümüz bir örnekle başlayalım: oldukça açık bir biçimde servi görünümünü çağrıştıran bir kozalak. Örneğin, onu, 16. yüzyılda, Matrakçı Nasûh’un son derece üsluplaştırılmış bir minyatüründe düz bir hat üzerine işlenmiş basit bir üçgen şeklinde bulmaktayız (Resim 1). Onu aynı zamanda, Osmanlı mezarlıklarındaki birçok mezar taşının üzerinde de, biraz daha az üsluplaştırılmış olarak görmekteyiz (Resim 2). Ve onunla, bir kez daha malzeme değiştirmiş olarak, 18. yüzyılda Cezayir’de iki topun üzerine işlenmiş olarak karşılaşmaktayız (Resim 3 ve 4).

Geleneksel süsleme motiflerinin göç etmeleriyle ilgili başka örneklerle geçelim. Öncelikle çok yaygın olan çiçeksi süsü hem Tophane-i Âmire’ye en yakın konumda yer alan Kılıç Ali Paşa Cami’nin bir kirişinin üzerinde (Resim 5) ve hem de 1995 yılında, Beşiktaş’da Barbaros Hayreddîn’in mezarının yanında sergilenen 3. Ahmed tuğralı büyük boyutlarda bir topun üzerinde bulmaktayız (Resim 6). Üsluplaştırılmış yapraklar şeklinde “*levha*” motifi de oldukça yaygındır. Örneğin onu, aynı Kılıç Ali Paşa Cami’nin duvar çinisinin üzerinde (Resim 7) ve aynı şekilde yine 3. Ahmed tuğralı başka bir topun üzerinde de (Resim 8) bulmaktayız. Bu çiçeksi motiflerin ve *levha*’nın cilt, halı vs. gibi başka malzemelerin üzerlerinde de çok sayıda bulunduğunu hatırlatmak gereksiz gözükmemektedir.

Avrupalı seyyahların anlatılarından dolayı, Osmanlıların, düşmandan ele geçirilen topları pek fazla ganimet duygusu taşımadan, Tophane-i Âmire’nin etrafına düzensiz bir biçimde bıraktıklarını bilmekteyiz. Kılıç Ali Paşa Cami’nde görülen motifler gibi, oradan geçen dökümcülere ilham vermiş olabilirler. Bu şekilde, İstanbul’daki Askeri Müze’de Şarlken’e ait bir top, ona özgü alev motifleriyle farkedilmektedir (Resim 9). Böylelikle, aynı müzede korunmuş olan Osmanlı üretimi bir topun üzerindeki aynı süslemenin bundan ya da bunun benzerlerinin birinden ilham almış olduğundan şüphe edilemez (Resim 10). Son olarak, 18. yüzyıla ait bir Cezayir topu da, yerini

üsluplaştırılmış bir servinin aldığı, aynı motifi taşımaktadır (Resim 11). 1541 yılında Cezayir kuşatmasının kaldırılması sırasında yani iki yüzyıldan fazla bir zaman önce bırakılmış olan Charles Quint’in toplarından birinin buna model olduğu düşünülebilir. Burada bahsetmiş olduğumuz üç örnek, yabancı bir motifin Türk geleneğine nüfuz etmiş olmasıdır.

İstanbul’daki Askeri Müze’de halen 18. yüzyıla ait bir Fransız topu bulunmaktadır (Resim 12). O dönemde hiçbir Fransız-Osmanlı çatışması bulunmadığından, bu top oraya şüphesiz göreve gelmiş eğitimciler vesilesiyle gelmiştir. Bu top, kendi ismini taşıyan bir şeritle süslenmiştir: *Oragan*, yani kasırga. Yabancı bir motifin benimsenmesinin bir başka örneği de, büyük olasılıkla aynı döneme ait ve üzerinde “*güçlü olana dağlar dayanmaz*” deyişi ile aynı motifi taşıyan bir Cezayir topudur (Resim 13).

Bugün İstanbul’daki Askeri Müze’de korunmakta olan Venedikli Emilio Albergeti’nin 1545 yılında dökmüş olduğu top asma yaprakları motifini taşımaktadır (Resim 14), ama bu motif Osmanlılar tarafından belki de daha önce kullanılmıştır. Yarım yüzyıldan daha az bir zaman sonra, bir başka İtalyan dökümcü, Cezayir Beylerbeyi Ca’fer Paşa için asma yapraklarının çokça kullanıldığı gerçek bir sanat eseri olan bir top dökmüştür (Resim 15). Bu süsleme onun ardından gelen Cezayir Dayılarının hoşuna gitmiş olmalıdır; zira “batarya ganimeti”ndeki iki topun üzerinde de bu motifi bulmaktayız (Resim 16 et 17). Ancak bu motif aynı zamanda Türkiye’de de, özellikle çok sayıda Osmanlı mezar taşlarının üzerinde bulunmaktadır (Resim 18).

Şu ana kadar sunulmuş olan görsellere dayanarak, Cezayir toplarının süslemelerinin, bazı Osmanlı veya daha genel olarak İslami motiflerin devamlılığını ortaya çıkartan birçok özelliğin ve aynı zamanda da şüphesiz Avrupa etkisi altındaki öğelerin birbirleriyle birleşerek özgün bir sentez ortaya çıkartmış olduklarını saptayabildik. Bu arada, komanditlerin zevkleri ile birlikte, çoğunlukla İtalyan veya Fransız olan dökümcülerin kökenlerini de doğal olarak göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bununla birlikte, dayılar hakkında tam olarak neler bilmekteyiz? Acaba onların zevkleri yokmuş gibi düşünme eğiliminde miyiz? Ayrıca, “batarya ganimeti” sadece eklektik biçimleri düşünmemize yol açmaktadır ama bu Osmanlı döneminde gerçekleşmiş ve Cezayir’de özümsemiş olan oldukça

özel bir durumdur. Bir örnekte topun kendisi, topun üzerinde bir süsleme motifine dönüşmektedir (Resim 19). Bir diğerrinin üzerinde, Türkiye’de neredeyse hiç bilinmeyen ama Mağrip’te çok tanınan “Hz. Fatma’nın eli” bulunmaktadır (Resim 20). Diğerlerinin üzerinde ise, o dönem merkezi Osmanlı taşrasında bulmanın zor olduğu çiçek desenleri yer almaktadır (Resim 21 et 22).

Ama İstanbul’daki Askeri Müze’de korunmuş olan ve 18. yüzyıla ait iki dikkate değer topun üzerinde gözlemlemiş olduğumuz motiflerin çeşitliliği üzerine ne demeli? Bir tanesi, Avrupalı dökümcülerin böylesi eskimiş modellerin kullanımını bıraktırmak konusunda onları ikna etmeden çok önce Osmanlıların pek sevdiği yivli topdur. Bu, top, çarpıcı topçuluk eserlerinden birini oluşturmaktadır, ama pek başarılı bir model değildir. Bundan (Resim 23 et 24) on tane bulunmaktadır. Açık fon üzerine hafif kabartmalar halinde koyu motifler bütün yüzeyi kaplamaktadır ve hepsi Osmanlı süsleme geleneğinden gelmektedir. Burada gerçek bir kataloğa sahibiz: *levha*, çam kozalakları, kıvrımdal bezemeler, damalılar ve kafesler çok zarif bir biçimde uygulanmışlardır ve olabilecek en güzel etkiyi bırakmaktadırlar. Bir başka top, farklı bölümleri ve farklı çapının onu çok büyük bir teleskopa benzetmesiyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Onun süslemesi (Resim 25) motiflerin eklektizmiyle kendini göstermektedir: gül biçiminde süsler ve geleneksel kafesler, hangi yabancı örnekten ilham almış olduğunu bilmediğimiz bir Yunan efriziyle yan yana bulunmaktadır.

Buradaki amacımız ilgili dinleyicilerin dikkatini, Osmanlı toplumlarının süslemelerinden, bunların ortaya koymuş olduğu uluslararası düzeydeki aktarımlardan ve onların zamanda ve mekânda dolaşmalarının şartları ve nedenleri üzerine çok fazla birşey tahmin edemezken, motiflerin bir malzemedan diğerrine nasıl bu kadar kolay geçebildiğini ortaya koyabilecek zengin belgelere çekmektir. Bize öyle gelmektedir ki, burada oldukça zengin ve aynı şekilde çok da verimli olabilecek bir araştırma alanı bulunmaktadır.

Türkçeye çeviren: Ümit Sevgi Topuz

OSMANLI SAHASINDA YER ALAN BAZI SÜSLEME
MOTİFLERİNİN DOLAŞIMI HAKKINDA NOTLAR

- * Bu araştırma, Ulusal Bilimsel Araştırma Merkezi'nin (CNRS) 7192 numaralı Araştırma Karma Ünitesi (Paris) ve İstanbul Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nün, J.-L. Bacqué-Grammont'un yönetiminde, ortaklaşa yürüttüğü "Histoire et sciences auxiliaires de l'histoire ottomane" (Osmanlı tarihiyle ilgili tarih ve bağlı bilimler) araştırma programı içinde yer almaktadır. Bu bildirinin Fransızcası, 19-21 Eylül 2010'da, Paris'de Collège de France'da, XIVe Congrès International d'Art Turc/ 14. Uluslararası Türk Sanatı Kongresi'nde "Remarques sur les errances de quelques motifs décoratifs dans l'aire ottomane" [Osmanlı sahasında yer alan bazı süsleme motiflerinin dolaşması hakkında notlar] başlığıyla kısaltılmış olarak sunulmuştur.

Remarques sur les errances de quelques motifs décoratifs dans l'aire ottomane

Jean-Louis Bacqué-Grammont

CNRS

En 1995, nous avons découvert, bien que nous fussions maintes fois passé auprès d'elle sans la voir, la « batterie trophée », exposée devant l'hôtel des Invalides, à Paris. Il s'agit de l'ensemble des plus beaux canons saisis par les autorités militaires françaises au lendemain de la prise d'Alger en 1830 et, par conséquent, dont la fabrication remonte à la période de la Régence ottomane. Le hasard fit que, quelques semaines plus tard, nous nous rendîmes à Istanbul où nous pûmes continuer à satisfaire notre nouvelle curiosité. Le moment était favorable, car les canons entreposés auprès de la fonderie de Tophane n'avaient pas encore été transférés au Musée Militaire (Askeri Müze) d'une part, le bâtiment lui-même conservait encore l'aspect convenant à son ancienne fonction technique d'autre part. Une partie des résultats de ces recherches finit par être publiée quelques années plus tard.¹ Toutefois, un certain nombre de notes et de photographies menant vers un sujet inattendu constituaient un ensemble cohérent et

.....

1 "Recherches sur le quartier de Tophane et l'artillerie ottomane" [Osmanlı topçuluğu ve Tophane semti üzerine araştırmalar] dosyasında, *Anatolia Moderna – Yeni Anadolu*, VIII (1999), ss. 3-113 ve 158-220.

demeuraient inédits. Nous allons tenter d'en faire ici une présentation sommaire.

Il s'agit de ce qu'on pourrait appeler la question des « motifs erratiques », c'est-à-dire de motifs de nature et d'origine quelconques qui peuvent changer de support et apparaître et réapparaître à des dates et en des lieux souvent fort éloignés les uns des autres. Les exemples qui suivent vont éclairer cette définition, peut-être malaisée à saisir de prime abord.

Commençons par un motif qu'on voit apparaître et évoluer dans la tradition turque : celui du conifère qui évoque plus précisément l'aspect du cyprès. On le trouve, par exemple, au XVIe siècle, très stylisé, sur une miniature de Matrakçı Nasûh, sous la forme d'un simple triangle fiché sur un trait droit (Ill. 1). On le trouve aussi, à peine moins stylisé, sur de nombreuses stèles de pied dans des cimetières ottomans (Ill. 2). Changeant une nouvelle fois de support, on le retrouve sur deux canons fondus à Alger au XVIIIe siècle (Ill. 3 et 4).

Autres exemples de migration de motifs décoratifs traditionnels. D'abord, celui, très courant, du fleuron qu'on trouve aussi bien sur un linteau de la mosquée de Kılıç Ali Paşa (Ill. 5), la plus proche de Tophane-i Âmire, que sur un canon de grande dimension au chiffre d'Ahmed III, exposé en 1995 auprès du tombeau de Hayrûddîn Barberousse, à Beşiktaş (Ill. 6). Le motif du *levha*, « tablette » en forme de feuille stylisée, est également fréquent. Nous le trouvons, par exemple, sur un carreau de faïence de la même mosquée de Kılıç Ali Paşa (Ill. 7) et sur un autre canon, également au chiffre d'Ahmed III (Ill. 8). Il paraît inutile de rappeler que ces motifs du fleuron et du *levha* se trouvent à de nombreux exemplaires sur d'autres supports : reliures, tapis, etc.

Nous savons par les relations des voyageurs européens que, n'ayant guère le sens du trophée, les Ottomans entreposaient sans ordre autour de Tophane-i Âmire les canons pris à l'ennemi. De même que les motifs vus dans la mosquée de Kılıç Ali Paşa, ils purent fort bien inspirer les fondeurs passant par là. C'est ainsi qu'on remarque au Musée Militaire d'Istanbul un canon de Charles Quint avec son motif caractéristique de flammes (Ill. 9). Or, on ne peut guère douter que ce fut celui-ci ou l'un de ses semblables qui inspira le décor identique d'un canon de fabrication ottomane conservé dans

le même musée (Ill. 10). Enfin, un canon algérois du XVIIIe siècle porte le même motif, alterné avec celui du cyprès stylisé (Ill. 11). On peut imaginer que le modèle en fut l'un des canons de Charles Quint, abandonné plus de deux siècles auparavant, lors de la levée du siège d'Alger en 1541. Les trois exemples qui viennent d'être évoqués sont ceux de la pénétration d'un motif étranger dans la tradition turque

On trouve encore au Musée Militaire d'Istanbul un canon français du XVIIIe siècle (Ill. 12), arrivé là sans doute à l'occasion d'une mission d'instructeurs, puisqu'on ne connaît aucun affrontement franco-ottoman à cette époque. Ce canon est orné d'un bandeau portant son nom, « L'Oragan ». Or, autre exemple de l'adoption d'un motif étranger, un canon d'Alger datant sans doute de la même époque, porte un motif identique, mais avec la devise *zorlara daglar dayanmaz*, « Les montagnes ne résistent pas à ceux qui sont forts » (Ill. 13).

Le motif des feuilles de vigne était peut-être déjà employé par les Ottomans lorsque le Vénitien Emilio Albergeti fonda en 1545 un canon portant ce décor et conservé aujourd'hui au Musée Militaire d'Istanbul (Ill. 14). Moins d'un demi-siècle plus tard, un autre fondeur italien réalisa pour Ca'fer Paşa, beylerbey d'Alger, un canon, véritable œuvre d'art qui a largement recours aux vignes et aux vignettes (Ill. 15). Ce décor dut plaire aux deys qui suivirent, car on le retrouve sur deux canons de la « batterie trophée » (Ill. 16 et 17), mais aussi en Turquie, spécialement sur de nombreuses stèles de pied ottomanes (Ill. 18).

Comme on a pu le constater d'après les illustrations présentées jusqu'ici, le décor des canons algérois présente nombre de particularités révélant la continuité de certains motifs ottomans ou plus généralement islamiques aussi bien que l'apparition d'éléments où l'influence européenne ne fait guère de doute, les uns et les autres s'alliant dans une synthèse originale. Il faut naturellement tenir compte de l'origine des fondeurs, souvent français ou italiens, et du goût des commanditaires. Or, que sait-on au juste de celui des deys, qu'on tendrait à imaginer comme des gens n'en ayant guère ? Pourtant, ce que révèle la « batterie trophée » laisse penser que des formes éclectiques, mais assez particulières, s'élaboraient à Alger à l'époque ottomane. Le canon lui-même devient un motif ornemental sur le canon (Ill. 19).

Sur un autre, c'est la « main de Fatma », presque inconnue en Turquie, mais très en faveur dans le Maghreb (Ill. 20). Sur d'autres encore, ce sont des motifs floraux dont on aurait peine à trouver l'équivalent dans provinces centrales ottomanes à la même époque (Ill. 21 et 22).

Mais que dire de la variété des motifs que l'on observe à la surface de deux canons ottomans remarquables du XVIIIe siècle, conservés au Musée Militaire d'Istanbul. L'un fait partie de ces pièces d'artillerie impressionnantes, mais assez peu efficaces, que les Ottomans affectionnèrent longtemps avant que les instructeurs européens ne les dissuadent de l'usage de modèles aussi obsolètes : le canon à plusieurs âmes. Celui-ci (Ill. 23 et 24) en compte dix. Les motifs sombres en léger relief sur fond clair qui en recouvrent la totalité de la surface s'inscrivent tous dans la tradition décorative ottomane, dont on a là un véritable catalogue : *levha*, pommes de pin, rinceaux, damiers et treillis, finement exécutés et du plus bel effet. Un autre canon a pour particularité la différence de diamètre de ses différentes parties, qui le font ressembler à un énorme télescope. Son décor (Ill. 25) se distingue par l'éclectisme des motifs : rosettes et treillis traditionnels voisinent avec une frise de grecques inspirée par on ne sait quel exemple étranger.

Notre souhait était ici d'attirer l'attention d'un auditoire concerné sur la riche documentation qu'on peut tirer du décor des pièces d'artillerie ottomanes, des transferts à l'échelon international que celui-ci révèle et de la facilité avec laquelle des motifs passent d'un support sur un autre sans qu'on puisse deviner grand-chose sur les causes et les conditions de ces errances dans le temps et dans l'espace. Il nous semble qu'il y a là un domaine de recherche fort riche et qui pourrait bien être également fructueux.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

- *) La présente étude s'inscrit dans le cadre du programme de recherche sur « Histoire et sciences auxiliaires de l'histoire ottomane », dirigé par l'auteur et commun à l'Unité Mixte de Recherche 7192 du Centre National de la Recherche Scientifique et à l'Institut Français d'Études Anatoliennes d'Istanbul. Une version française abrégée de cette communication avait été présentée au XIVe Congrès International d'Art Turc, Paris, Collège de France, 19-21 septembre 2010, sous le titre « Remarques sur les errances de quelques motifs décoratifs dans l'aire ottomane ».
- 1) Dans le dossier « Recherches sur le quartier de Tophane et l'artillerie ottomane », *Anatolia Moderna – Yeni Anadolu*, VIII, 1999, p. 3-113 et 158-220.

1) Conifères stylisés dans une miniature de Matrakçı Nasûh.
Matrakçı Nasûh'un bir minyatüründe üsluplaştırılmış kozalaklar.

2) Cyprès sur une stèle ottomane de pied. Cimetière d'Eyüp.
Bir Osmanlı ayak mezar taşının üzerindeki servi. Eyüp Mezarlığı.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

3) Cyprès sur un canon algérois. Paris. Musée de l'Armée,
batterie trophée, canon N684.

Bir Cezayir topunun üzerindeki servi. Paris. Musée de l'Armée [Askeri
Müze], ganimet bataryası, top N684.

4) Cypres sur un canon algérois au nom du dey Mehmed Paşa.
Paris. Musée de l'Armée, batterie trophée, canon N677.

Dayı Mehmed Paşa'nın adına olan bir Cezayir topunun üzerindeki servi.
Paris. Musée de l'Armée [Askeri Müze], Ganimet bataryası, top N677.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

- 5) Mosquée de Kılıç Ali Paşa, Istanbul. Fleurons en marqueterie de marbre
au-dessus de l'extérieur de la porte d'entrée de la salle de prière.

Kılıç Ali Paşa Cami, İstanbul. Sahının giriş kapısının dış tarafının
üzerinde mermere kakılmış çiçekçikler.

6) Fleurons sur un canon au chiffre d'Ahmed III. Istanbul, tombeau de Hayr -dd n Barberousse,   Be ikta , Istanbul.

III. Ahmed tuğralı bir topun üzerindeki   ek ikler. İstanbul, Barbaros Hayr dd n'ın mezarı, Be ikta , İstanbul.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

7) Mosquée de Kılıç Ali Paşa, Istanbul. Motif de *levha* sur un carreau de faïence de la salle de prière.

Kılıç Ali Paşa Cami, İstanbul. Sahında, duvar çinisinin üzerindeki levha motifi.

8) Motif de levha sur un canon au chiffre d'Ahmed III.
Istanbul, Askeri Müze.

III. Ahmed tuğralı bir topun üzerindeki levha motifi.
İstanbul, Askeri Müze.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

- 9) Motif de flammes sur un canon de Charles Quint daté de 1553.
Istanbul, Askeri Müze, n° 371..
1553 tarihli Charles Quint topunun üzerindeki alev motifleri.
İstanbul, Askeri Müze, n° 371.

10) Motif de flammes sur un canon ottoman. Istanbul, Askeri Müze.
Bir Osmanlı topunun üzerindeki alev motifleri.
İstanbul, Askeri Müze.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

11) Motif de flammes et de cyprès sur un canon ottoman d'Alger,
au nom du dey Mehmed Paşa. Paris. Musée de l'Armée,
batterie trophée, canon N673.

Dayı Mehmed Paşa adına olan Cezayir'den bir Osmanlı topunun
üzerindeki alev ve servi motifleri. Paris. Musée de l'Armée
[Askeri Müze], Ganimet bataryası, top N673.

12) Motif de bandeau légendé. Canon français, nommé « L'Oragan ». İstanbul, Askeri Müze.

Yazılı şerit motifi. Oragan isimli Fransız topu. İstanbul, Askeri Müze.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

13) Motif de bandeau portant la légende *zorlara dağlar dayanmaz*, « les montagnes ne résistent pas à ceux qui sont forts ». Canon ottoman d'Alger au nom du dey Mehmed Paşa. Paris, Musée de l'Armée, batterie trophée, canon N682.

Zorlara dağlar dayanmaz deyişini taşıyan şerit. Dayı Mehmed Paşa'nın adına olan Cezayir Osmanlı topu. Paris, Musée de l'Armée [Askeri Müze], Ganimet bataryası, top N682.

14) Motif de feuilles de vigne sur un canon fondu par Emilio Albergeti en 1545. Istanbul, Askeri Müze.

1545'de Emilio Albergeti tarafından dökülmüş olan topun üzerindeki asma yaprakları motifi. İstanbul, Askeri Müze.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

15) Motif de feuilles de vigne sur un canon réalisé par un fondeur italien pour Ca'fer Paşa, beylerbey d'Alger, à la fin du XVIe siècle.

Paris, Musée de l'Armée, batterie trophée, canon N666.

Cezayir Beylerbeyi Ca'fer Paşa için bir İtalyan dökümcü tarafından 16. yüzyılın sonunda yapılan topun üzerindeki asma yaprakları motifi.
Paris, Musée de l'Armée, [Askeri Müze], Ganimet bataryası, top N666.

16) Motif de feuilles de vigne et de grappes de raisin sur un canon ottoman d'Alger fondu pour le dey Mehmed Paşa. Paris, Musée de l'Armée, batterie trophée, canon N678.

Dayı Mehmed Paşa için dökülmüş olan Osmanlı Cezayir Eyaletine ait bir topun üzerindeki asma yaprakları ve üzüm salkımları motifleri. Paris, Musée de l'Armée, [Askeri Müze], Ganimet bataryası, top N678.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

17) Motif de feuilles de vigne et de grappes de raisin sur un canon ottoman d'Alger fondu pour le dey Mehmed Paşa. Paris, Musée de l'Armée, batterie trophée, canon N678.

Dayı Mehmed Paşa için dökülmüş olan Osmanlı Cezayir Eyaletine ait bir topun üzerindeki asma yaprakları ve üzüm salkımları motifleri. Paris, Musée de l'Armée, [Askeri Müze], Ganimet bataryası, top N678.

18) Motif de feuilles de vigne et de grappes de raisin sur une stèle de pied ottomane. Cimetière d'Eyüp.

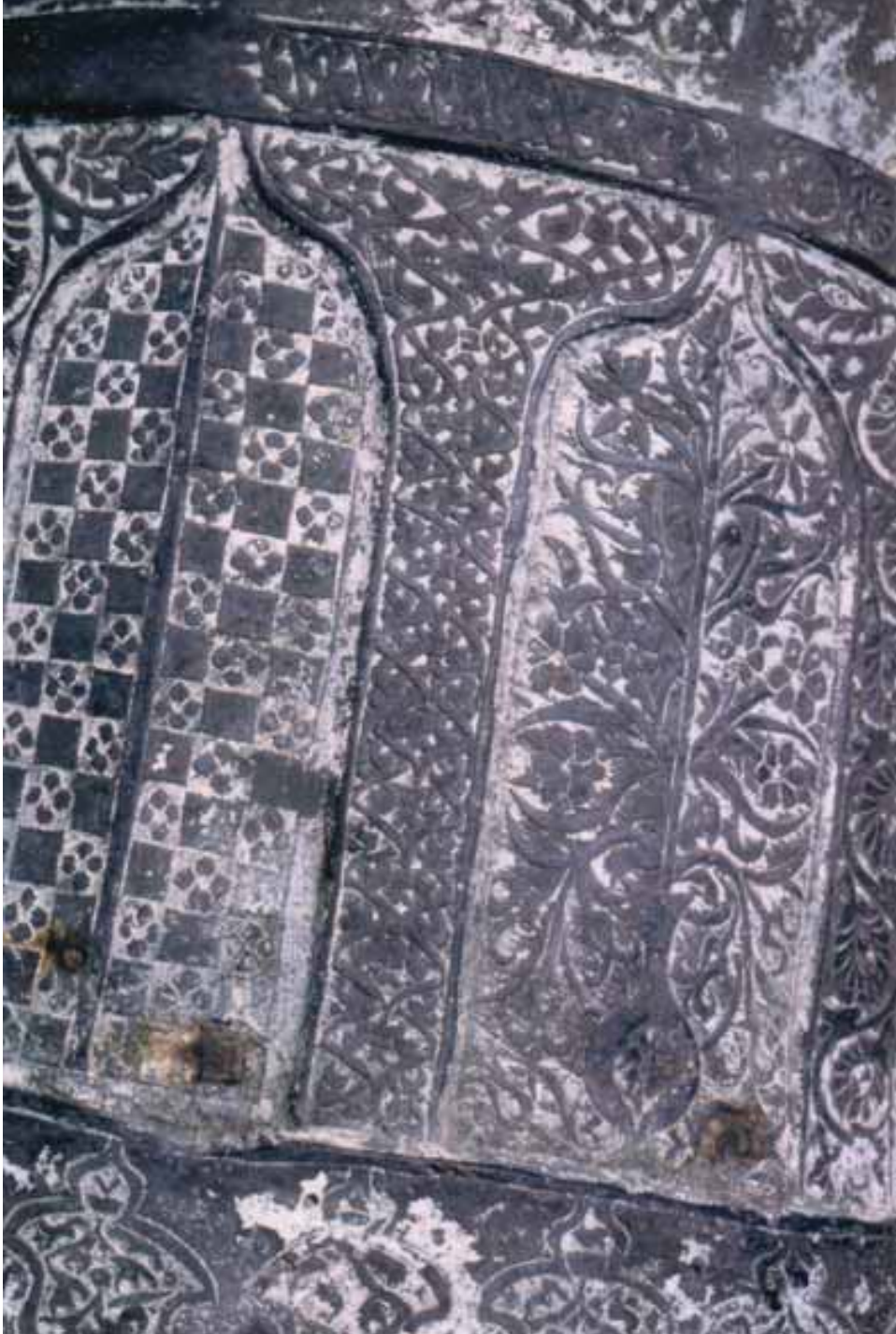
Bir Osmanlı ayak mezar taşının üzerindeki asma yaprakları ve üzüm salkımları motifi. Eyüp Mezarlığı.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

19) Motif de mortier et de canon sur canon ottoman d'Alger
fondu pour le dey Mehmed Paşa. Paris, Musée de l'Armée,
batterie trophée, canon N678.

Dayı Mehmed Paşa için dökümü yapılmış olan Osmanlı Cezayir Eyaletine ait
bir topun üzerindeki havan ve top motifi. Paris, Musée de l'Armée,
[Askeri Müze], Ganimet bataryası, top N678.

20) Motif de « main de Fatma » sur le même canon.
Aynı top üzerindeki “Hz. Fatma’nın eli” motifi.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

21) Motifs floraux sur le même canon.
Aynı top üzerindeki çiçek motifleri.

22) Motifs floraux sur un canon ottoman d'Alger fondu pour le dey Mehmed Paşa. Paris, Musée de l'Armée, batterie trophée, canon N685.

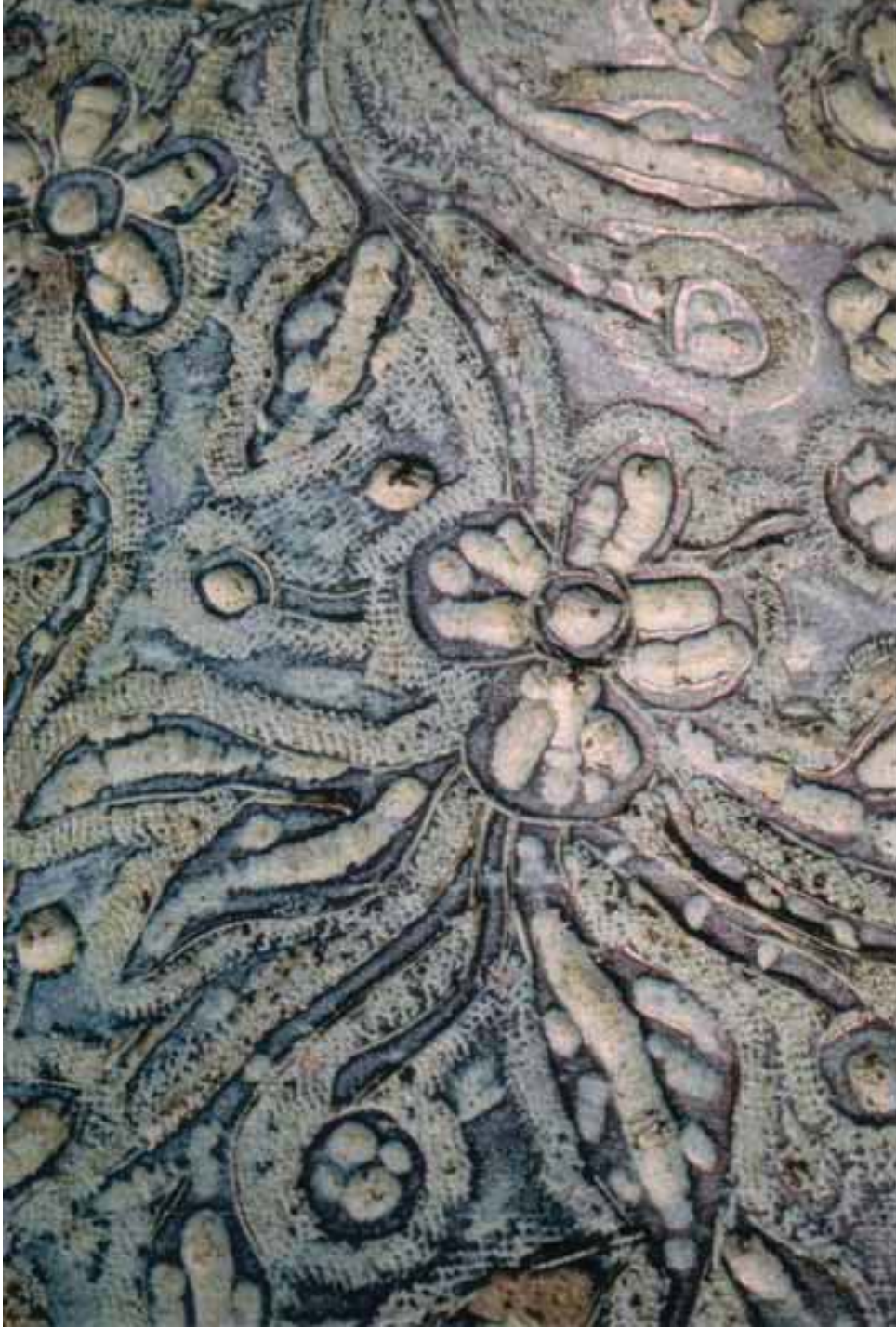
Dayı Mehmed Paşa için dökümü yapılmış olan Osmanlı Cezayir Eyaletine ait bir topun üzerindeki çiçek motifleri. Paris, Musée de l'Armée, [Askeri Müze], Ganimet bataryası, top N685.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

23) Motifs divers sur un canon ottoman à 10 bouches.
Istanbul, Askeri Müze.

On ağızlı bir Osmanlı topu üzerindeki farklı motifler.
İstanbul, Askeri Müze.

24) Motifs divers sur un canon ottoman à 10 bouches.
Istanbul, Askeri Müze.

On ağızlı bir Osmanlı topu üzerindeki farklı motifler.
İstanbul, Askeri Müze.

REMARQUES SUR LES ERRANCES DE QUELQUES MOTIFS
DECORATIFS DANS L'AIRE OTTOMANE

25) Treillis et grecques sur un canon « télescopique ».

Istanbul, Askeri Müze.

Teleskopik şekilli bir top üzerindeki kafesler ve Yunan efrizi.

İstanbul, Askeri Müze